

JÓVÁHAGYTÁK A SZOVJET KÖNYVTÁRI OSZTÁLYOZÁS FŐ OSZTÁLYAIT

Az OSzSzSzk Művelődési Minisztériumának kollégiuma meghallgatta és megvitatta V.M.SZTRIGANOV miniszterhelyettesnek a szovjet könyvtári osztályozási séma feladatairól és jelen állásáról szóló jelentését. A kollégium jóváhagyta a szovjet könyvtári osztályozás fő osztályainak rendszerét, amelyet a Lenin Könyvtár, a Szaltükov-Scsedrin Könyvtár, a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Könyvtára, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Társadalomtudományi Alapkönyvtára és az Össz-szövetségi Könyvkamara állított össze.

Ez a rendszer évek hosszú sora alatt készült el. A három legnagyobb könyvtár – a Lenin Könyvtár, a Szaltükov-Scsedrin Könyvtár és a Szovjetunió Tudományos Akadémiájának Könyvtára – dolgozta ki az osztályozási rendszert szakkatalógusok számára. A munka során számos alkalommal folytak tanácskozások a legkülönbözőbb szakmájú tudósokkal és tudományos kutatóintézeti dolgozókkal. A javaslatot a könyvtárosok és bibliográfusok értekezletén vitatták meg.

Bár az elvi kiindulópont egységes volt, mégis volt különbség a különböző könyvtárak között a fő osztályok rendszere tekintetében. Miután égető szükség van egy olyan egységes szovjet könyvtári-bibliográfiai osztályozási rendszerre, amelyet a Szovjetunió minden könyvtára, elsősorban a tudományos és a szakkönyvtárak, továbbá a könyvkamarák használhatnának, az OSzSzSzk Művelődési Minisztériuma a fő osztályok egyeztetésére a három fent említett könyvtár, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Társadalomtudományi Alapkönyvtára és az Össz-szövetségi Könyvkamara képviselőiből központi bizottságot alakított. A bizottság elfogadta a szovjet könyvtári-bibliográfiai osztályozás főosztályainak rendszerét, és így kiküszöbölte az egyes könyvtárakban kidolgozott sémák közötti eltéréseket.

A rendszer kialakítása során abból a tételtől indultak ki, hogy a könyvek osztályozásának alapjául a tudományok marxista-leninista osztályozásának kell szolgálnia. Egyúttal azonban a könyvtári osztályozásnak van számos sajátossága is, amit rendeltetése magyaráz meg.

A fő osztályok rendszerének kidolgozásához az alábbi tételket vették alapul:

1. A marxizmus-leninizmusnak, mint a természet, a társadalom és az emberi gondolkodás általános törvényeivel foglalkozó tudománynak és az egyetlen tudományos világnézetnek a fő osztályok élén kell állnia.

2. A többi fő osztályt olyan sorrendben kell elhelyezni, amely megfelel az objektív valóságnak a természettől a társadalom felé haladó fejlődésének és két csoportra kell azokat bontani: a természettel foglalkozó tudományokra és a társadalommal foglalkozó tudományokra.

3. A természettel foglalkozó tudományok fő osztályainak sorrendje feleljen meg annak az utmutatásnak, amit a marxizmus-leninizmus klasszikusai a természettudományok osztályozásával kapcsolatban adtak. Az alkalmazott tudományokat - a technika, agronómia és az orvostudomány, amelyek az embernek a természetre való hatását és az idevágó módszereket és eszközöket vizsgálják és így szoros kapcsolatban vannak mind a természettel, mind a társadalommal, a természettudományok és a társadalomtudományok közé kell helyezni.

4. A társadalommal és a társadalmi tudattal foglalkozó tudományokat az alapról és a felépítményről szóló marxista-leninista tanításnak megfelelően kell rendszerezni.

5. Az általános tartalmu irodalomnak szánt általános osztály zárja le a fő osztályok sorát.

A szovjet könyvtári osztályozás fő osztályainak összehangolt rendszerét az alábbi bontásban hagyták jóvá:

A természet és a társadalom általános törvényeivel foglalkozó tudomány

A Marxizmus-leninizmus

A természet törvényeivel foglalkozó tudományok

B Természettudományok általában
B Matematikai-fizikai tudományok
Г Kémiai tudományok
Д Földtani és földrajzi tudományok
E Biológiai tudományok

Az embernek a természetre való hatásával foglalkozó tudományok

Е/Н Technika. Műszaki tudományok
П Mezőgazdaság. Mezőgazdasági tudományok
P Orvostudomány

A társadalom törvényeivel foglalkozó tudományok

C Társadalomtudományok általában
T Történelem. Történettudomány
У Közgazdaság. Közgazdaságtudomány
Ф Kommunista és munkáspártok. A dolgozók társadalmi-politikai szervezetei
X Állam és jog. Jogtudomány
Ц Hadügy. Hadtudomány
Ч Tudomány. Közművelődés. Pedagógia
Ш Nyelvtudomány. Szépirodalom
Щ Művészetek. Művészettudomány
Э Vallás. Ateizmus
Д Filozófiai tudományok. Lélektan
Я Általános tartalmu irodalom

A rendszer legelső fő osztálya (Marxizmus-leninizmus) felöleli Marx, Engels, Lenin műveit, életükről, tevékenységükről, a marxista-leninista elmélet egészéről és a marxizmus-leninizmus filozófiájáról szóló műveket. A fő osztály kapcsolatait a filozófiai, gazdasági és társadalmi eszmék történetét magukba foglaló fő osztályokkal kölcsönös utalásokkal fejezik ki.

A természet törvényeivel foglalkozó tudományok (természettudományok általában, matematikai, fizikai, kémiai, földtani, földrajzi és biológiai tudományok) csoportosítását a vizsgálat tárgyának közelsége, a tudományok közötti történelmi kapcsolatok és az általános jellegű irodalom indokolja. Bizonyos mértékig önkényes a matematikai tudományoknak a természettudományok körébe való besorolása. Ennek célszerűségét az igazolja a könyvtári osztályozás szempontjából, hogy a matematikának és a fizikának kiterjedt közös irodalma van.

Az alkalmazott tudományok az emberi társadalom érdekében a természetre való ráhatás eszközeit vizsgálják és így a természettudományok és a társadalomtudományok között foglalnak helyet. Ez hangsúlyozza szoros kapcsolatukat egyrészt a természettel és a természettudományokkal, másrészt a társadalommal és a társadalomtudományokkal.

Az alkalmazott tudományok sorrendje: technika, mezőgazdaság, orvostudomány. Az első helyet a műszaki tudományok foglalják el, ezek az élettelen természet felhasználásának és átalakításának módszereit és eszközeit vizsgálják. Ezután következnek azok a tudományok, amelyek az élő természetre (növények, állatok, ember) való ráhatást tanulmányozzák, vagyis a mezőgazdaság és az orvostudomány.

A társadalomtudományok csoportosítása és sorrendje egyike az osztályozás legnehezebb kérdéseinek, mert az idevágó irodalom nem csupán a társadalomtudományok tárgykörét öleli fel, hanem a társadalmi élet különféle (gazdasági, politikai, szociális stb.) jelenségeit és vonatkozásait is.

A társadalomtudományok sorában a "Történelem. Történettudományok" szak következik az általános fő osztály után. Tartalmát és helyét a társadalomtudományok között a történettudomány tárgyának marxista-leninista felfogása határozza meg. A történettudomány a társadalom fejlődésének folyamatát vizsgálja mind egészében, mind pedig egyes korok és országok vonatkozásában, a termelési mód, a politikai és ideológiai felépítmény, a kultúra és az életforma fejlődését tanulmányozza.

A társadalmi élet különféle jelenségeit vizsgáló tudományok sorrendjét, amint arra fentebb már rámutattunk, az alapról és a felépítményről szóló marxista-leninista tanítás alapján alakították ki. Első helyre a "Közgazdaság. Közgazdaságtudományok" osztály került, ez tartalmazza a gazdasági alap és az alapot tanulmányozó tudományok irodalmát. A továbbiakban azok a szakok következnek, amelyek a társadalom szociális, politikai és szellemi életének irodalmát tartalmazzák; sorrendjük megfelel a gazdasági alaptól való távolságuknak. A közgazdaságtudományokhoz közvetlenül a politikai felépítményt felölelő szakok csatlakoznak: "Kommunista és munkáspártok. A dolgozók társadalmi-politikai szervezetei", "Állam és jog. Jogtudomány", "Hadügy. Hadtudomány". Ezután azok a főosztályok következnek, amelyeknek tárgyát a társadalmi tudat különböző formái alkotják: a tudomány, a művészet, az

irodalom, a vallás, a filozófia.

A Szovjetunió Tudományos Akadémiájának elnöksége mellett működő könyvtári bizottság 1959. évi június hó 11-én jóváhagyta a szovjet könyvtári osztályozás fő osztályainak vázolt rendszerét.

Jelenleg már befejeződött a fő csoportok első alosztásainak egyeztetése és jóváhagyása. Az említett könyvtárakon kívül a Központi Politechnikai Könyvtár, a Szovjetunió Állami Nyilvános Tudományos Műszaki Könyvtára, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Szibériai Osztályának Állami Tudományos Műszaki Könyvtára és a Szovjetunió Vasutügyi Minisztériumának Könyvtára is részt vett ebben a munkában.

Eredeti cím: Odobreine osznovnogo rjada szovetszkoj bibliotecsnoj klaszszifikacii
Meggjelent: Szovetszkaja Bibliografija, 1959. 3/557. no. 102-104. p.
OSZK ford. az. 2258